

Ἀπὸ τὴν μίνησιν τῶν Ἰδεῶν

FEDERIGO MELIS

Τοῦ κ. ΛΑΖΑΡΟΥ Θ. ΧΟΥΜΑΝΙΔΗ

Τακτικῆς καθηγητοῦ τῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς Πειραιῶς

Τὴν 26ην Δεκεμβρίου 1973, μετέστη εἰς τὴν αἰωνίαν ζωὴν ὁ διάσημος Καθηγητῆς τῆς Οἰκονομικῆς Ἱστορίας, *Federigo Melis*. Ἡ πόλις τῆς Φλωρεντίας κατελήφθη ἀπὸ μεγίστην θλίψιν ἅμα τῷ ἀγγέλματι τοῦ θανάτου του, δεδομένου ὅτι καὶ ὁ ἔσχατος τῶν φλωρεντινῶν ἐγνώριζε τί διὰ τὴν πόλιν του ἐπραξεν ὁ μέγας ἐπιστήμων Ἰταλός.

Ὁ *Melis* ἀφιέρωσε ἔτη δλόκληρα ἐρεύνης μελετῶντας τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Ἰταλοῦ μεγαλεμπόρου τοῦ Μεσαίωνος *Francesco Datini*, συγχρόνως δὲ ὑπῆρξεν ὁ ἐμπνευστῆς καὶ διοργανωτῆς τοῦ ἐν *Prato Istituto Internazionale di Storia Economica Francesco Datini*, εἰς ὃ ἀπ' ἐνός μὲν γίνεται διδασκαλία τῆς Οἰκονομικῆς Ἱστορίας ἐπὶ ἀνωτάτου ἐπιστημονικοῦ ἐπιπέδου, ἀπ' ἑτέρου δὲ κατ' ἔτος συγκεντρῶνται ἐξ ὄλων τῶν χωρῶν τοῦ κόσμου οἱ ἱστορικοὶ τῆς Οἰκονομίας εἰς Διεθνῆς Συνέδριον, εἰς ὃ ὡς εἰσηγητῆς ὠμίλησεν καὶ ὁ ὑπογράφων, στενὸς φίλος τοῦ μεταστάντος.

Εἰς ὄλην αὐτὴν τὴν προσπάθειάν του ὁ *Federigo Melis* συνήντησεν ἀνυπερβλήτους δυσχερείας, ὅμως εἶχε μίαν ἐνθουσιώδη καὶ ἀκλόνητον πίστιν ὥστε οὐδέποτε νὰ ὀρθωδῆσῃ, ἔχων παρὰ τὸ πλευρόν του τὸν ἐνθαρρύνοντα τοῦτον εἰς τὰς προσπάθειάς του ἕτερον μέγαν ἰταλὸν ἱστορικὸν τῆς Οἰκονομίας καὶ πολιτικόν, τὸν διδάσκαλον ἡμῶν *Amintore Fanfani*. Τὸ 1972 ὁ *Fanfani* ἐξελέγη ἐπίτιμος Πρόεδρος τοῦ *Istituto*, τὴν προεδρίαν τοῦ ὁποίου κατεῖχεν καὶ κατέχει ὁ διάσημος ἐπίσης γάλλος ἱστορικός *Ferdinand Braudel*, ἐνῶ ὁ *Melis* ἦτο ὁ Ἀντιπρόεδρος, κούριος μοχλὸς καὶ ψυχὴ τούτου.

Οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τὴν ἐκτίμησιν, τὴν ὁποίαν οὗτος ἀπήλαυεν μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ ἐκάστοτε Συνεδρίου οὐχ ἤττον ἐπηρεάζοντας ταῦτα πλὴν τῆς ἐπιστημονικῆς του καταρτίσεως καὶ μὲ τὴν γλυκύτητα τοῦ ὄφους του. Οὕτως, ὁ *Melis*, δὲν ἐγνώριζε μόνον νὰ διδάσκη, νὰ ἐρευνᾷ καὶ νὰ γράφῃ ἀλλὰ καὶ νὰ κερδί-

ξη καρδιάς ἀνθρώπων, ὡς ἐμπνευσμένος δὲ διδάσκαλος νὰ βοηθῇ τοὺς νέους ἐπι-
στήμονας, ὑποστηρίζων τούτους διὰ τὴν περαιτέρω ἀκαδημαϊκὴν σταδιοδρομίαν των.

Ἐνθυμούμαι πόσον ἐπεθύμει νὰ μὲ ἴδῃ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Πίζης ὡς
ἓνα τῶν καθηγητῶν του καὶ μὲ ὁποῖαν θέρμην καὶ ταπεινὸν ὕφος μὲ παρεκάλει
νὰ μὴν τοῦ ἀπευθύνωμαι εἰς τὸν πληθυντικόν, εἴτε συζητῶν εἴτε γράφοντας πρὸς
αὐτόν. Δὲν ἐπεθύμει τοιαύτην ὑπ' ἐμοῦ διάκρισιν μολονότι τόσον τὴν ἤξιζε.

Ὁ Melis ἠγάπα τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ἐγνώριζε ὅσον ὀλίγοι, ἔγραψε δὲ τὴν
περίφημον πραγματείαν : «*La Ragioneria nella Civiltà Minoica*» (1948) ρίψας
ἀπλετον φῶς εἰς τὴν οἰκονομικὴν δραστηριότητα καὶ τὸν τρόπον τῆς διατηρήσεως
τῶν λογαριασμῶν εἰς τόσον παρωχημένην περίοδον. Οὗτος δὲ ἦτο ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος
εἰς τὴν τελευταίαν ἐργασίαν, τὴν ὁποῖαν προητοίμαζε, μοι ἐζήτησε πληροφορίας διὰ
τὰς τιμὰς τῶν οἴνων τῆς Μονεμβασίας, εἰς πᾶσαν δὲ συγκέντρωσιν δὲν ἔπαυεν νὰ
ἐξυμνῇ τὴν συμβολὴν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ παγκόσμιον πνεῦμα. Ὅθεν τὸ πένθος
τῆς πόλεως τῆς Φλωρεντίας καὶ τῆς χώρας του ἐξαπλοῦται καὶ πρὸς ἡμᾶς, οἱ
ὅποιοι αἰσθανόμεθα ἐκ παραδόσεως αἰῶνων τὴν σημασίαν τῆς ἀπωλείας τοιούτου
ἐργάτου τοῦ πνεύματος καὶ τόσον μεγάλου φίλου.

Ὁ θάνατος τοῦ *Federigo Melis* ὑπῆρξε δεινὸν κτύπημα δι' ὅλους μας καὶ διὰ
τὴν Ἐπιστήμην.

Εἰς ἡλικίαν 39 ἐτῶν, ὁ Melis, ἐπέτυχε τὴν θέσιν τοῦ πανεπιστημιακοῦ βοη-
θοῦ εἰς Ρώμην καὶ εἶτα τοῦ ὑφηγητοῦ, τὸ δὲ 1949 ἐξελέγη Ἑκτακτος Καθηγη-
τῆς τῆς Οἰκονομικῆς Ἱστορίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Πίζης καὶ μετὰ τινα
ἔτη ἔλαβεν καὶ ἐντολὴν διδασκαλίας τῆς Ἱστορίας τῶν Οἰκονομικῶν Δογμάτων,
τὴν ὁποῖαν ὅμως ἐγκατέλειψε τὸ 1957, ὅτε ἐξελέγη τακτικὸς Καθηγητῆς καὶ
Πρόεδρος τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν. Τὸ
1963 ἀνέλαβεν τὴν ἔδραν τοῦ ἐτέρου μεγάλου ἱστορικοῦ τῆς Οἰκονομίας *Armando*
Sarori εἰς τὴν Ἀνωτάκην Σχολὴν Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν τῆς
Φλωρεντίας διατηρῶν ἅμα καὶ τὴν ἔδραν τῆς Πίζης. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἦτο
Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ CNP.

Ἀνωπέμβλητος εἰς ἐργατικότητα, ὁ Melis εἰργάσθη ἀόκνως διὰ νὰ φωτίσῃ
ὀλόκληρον τὸν Μεσαίωνα μὲ μονογραφίας, ἄρθρα καὶ ἐργασίας παγκοσμίου ἐνδια-
φέροντος ὡς ἡ «*Storia della Ragioneria*» (1950), «*Note di Storia della Banca Pisana*
nel Trecento» (1955), τὸ περίφημον ἔργον του «*Aspetti della Vita Economica*
Medievale» (1962) κ.ἄ. Δι' ὄλην αὐτὴν τὴν δραστηριότητά του ὁ Melis ὠνομάσθη
Ἐπίτιμος Διδάκτωρ τῶν Πανεπιστημίων τοῦ *Bilbao*, τῆς *Reims*, τῆς *Rennes*, τῆς
Sorbonne, τῆς *Valladolid* καὶ τῆς *Varsovia* λαβὼν ἐπὶ πλέον καὶ τὸν τιμητικὸν
τίτλον τοῦ ἐπιτίμου δημότου τῆς πόλεως τοῦ *Prato*, διὰ τὴν ὁποῖαν καὶ τὴν ζωὴν

του ἐθυσίασε ἐρευνῶν τὰ ἀρχεῖα *Datini* μὲ τὰς 153.000 ἐπιστολάς του καὶ τοὺς 600 Καταλόγους του, ὡς ἐπίσης τὸ αὐτὸ ἔπραξεν καὶ διὰ τὸ ἀρχεῖον *Simon Ruiz* τῆς *Valladolid*. Πλήν ὅμως τῆς ἰταλικῆς πόλεως τὸν τίτλον τοῦ ἐπιτίμου δημότου ἔλαβεν καὶ ἐκ τῆς Βελγικῆς πόλεως *Wernik* διὰ τὰ ἀποδειχθῆ ἡ ἔκτασις τοῦ σεβασμοῦ εἰς ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ἐθυσίασε δεκαετηρίδας διὰ τὰ διερευνήσῃ τὴν λογιστικὴν, τὴν τεχνικὴν τῶν συναλλαγῶν, τοὺς πιστωτικὸς τίτλους, τὴν μορφὴν καὶ λειτουργίαν τῆς *Τραπεζῆς*, τῆς Ἐπιχειρήσεως, τῶν Ἀσφαλειῶν κλπ. κατὰ τὸν Μεσαίωνα, θεωρούμενος εἰς τῶν μεγαλυτέρων ἐρευνητῶν τῆς περιόδου.

Ὁ *Federigo Melis* ἀπέθανε εἰς ἡλικίαν 59 ἐτῶν ἀφήνοντας τὴν σύντροφον τοῦ βίου του *Gabriella* μὲ ἓνα τῶν μεγαλυτέρων ὀνομάτων τῶν συγχρόνων διανοητῶν καὶ πλῆθος ἀναριθμῆτων φίλων ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, οἱ ὁποῖοι ἔσπευσαν νὰ τὴν συλλυπηθοῦν ἅμα τῇ ἀναγγελίᾳ τοῦ τρομεροῦ συμβάντος. Καὶ ἦτο τρομερὸν διότι ὁ *Melis*, νέος ἔτι, ἠδύνατο πλεῖστα ὅσα ἀκόμη νὰ προσφέρῃ διὰ τὴν Ἐπιστήμην. Δὲν δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν τοὺς φυσικοὺς νόμους τοὺς δοθέντας ὑπὸ τοῦ *Δημιουργοῦ*, δυνάμεθα ὅμως ἀρκούντως νὰ κρίνωμεν τὴν ἀξίαν τῆς προσωπικότητος αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι ἀποχωροῦν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου καὶ ὁ *Melis* ἀπεχώρησε ἀκτινοβολῶν ἀπὸ γνῶσιν καὶ ἀρετῆν, ἴδιον τῶν ἀληθῶς σοφῶν διδασκάλων.

Α. Θ. Χουμανίδης